

7. Стефанюк В. Проблеми вдосконалення адміністративного права та перспективи розвитку адміністративної юстиції в Україні / В.С. Стефанюк // Право України. – 2003. – № 1. – С. 3–6.

Малыхина В.В. Проблемы доступности правосудия в административном судопроизводстве в период реформирования судебной системы Украины. Исследована доступность к правосудию в административном судопроизводстве. Рассмотрены основные элементы доступности. Обращено внимание на факторы, которые влияют на доступность правосудия в судопроизводстве административных судов. Определены принципы доступности в административном судопроизводстве. Осуществлена характеристика проблем, которые влияют на обеспечение доступа в административный суд.

Ключевые слова: доступность правосудия, административный суд, судоустройство, административное судопроизводство, административная юстиция.

Malykhina V.V. Problems of accessibility of justice in administrative proceeding in terms of reforming of court system of Ukraine. The article draws on research of one of the major problems faced by administrative courts in practice that is accessibility to justice in administrative proceedings which consists in opening of administrative proceeding and adjudicating on a case on the merits. The basic elements of accessibility have been viewed upon. Attention is paid to the factors that affect justice accessibility in proceedings of administrative courts.

The principles of accessibility in administrative proceedings have been outlined according to the legislation on the judicial system of Ukraine. The problems that affect ensuring of accessibility to the administrative court have been characterized.

Keywords: accessibility to justice, the administrative court, the judicial system, administrative proceedings, administrative justice.

Надійшла до редакції 12.01.2017

Молчанов Д.В.

здобувач

(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 342.95

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА МОНІТОРИНГУ З МЕТОЮ ПРОТИДІЇ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Здійснено аналіз особливостей організації системи державного фінансового моніторингу в зарубіжних країнах. Досліджено зарубіжний досвід щодо нормативно-правового та організаційного забезпечення функціонування суб'єктів фінансового контролю та моніторингу з метою протидії тінізації економіки з подальшим формуванням напрямів практичного застосування у сфері економічної безпеки України.

Ключові слова: фінансовий контроль та моніторинг, зарубіжний досвід, тінізація економіки, протидія.

Постановка проблеми. Період ХХІ ст. для України став етапом радикальних змін. На тлі хаотично формального, чітко не окресленого економіко-політичного устрою формується нове суспільство, проводиться розбудова

демократичних інститутів та інституцій. Відносно молода держава має величезні історичні та культурні надбання, людські здобутки та географічно-торгівельні пріоритети, що робить Україну спроможною для відтворення та формування конкурентоспроможної соціально-ринкової економіки у глобалізаційному процесі [1, с. 5].

На роль беззаперечного світового лідеру економічної глобалізації претендує фінансова сфера. Обсяги фінансових операцій значно зросли й нині в десятки разів перевершують обсяги товарообігу. За умов фінансової глобалізації посилилася ринкова орієнтація банків, зріс вплив нових учасників фінансових ринків – пенсійних, інвестиційних, хеджфондів, страхових компаній, брокерських фірм тощо. Зрештою фінансова глобалізація як сприяла виникненню нових можливостей для банків, так і посилила ризики в їхній діяльності [2].

Тінізація економічних відносин має специфічний вплив на економіку України. Зовнішні кризові явища швидко призводять до масштабного вилучення капіталів з офіційної економіки, що поглиблює її кризовий стан. У контексті ризиків розбалансованості світової економіки та загроз чергової економічної кризи руйнування механізмів та інструментів тінізації економічної діяльності є передумовою забезпечення стійкості економіки до кризових явищ [3, с. 3].

Сьогодні в усьому світі контроль державних фінансів розглядають відповідно до його справжньої цінності – виокремлення та підтвердження ролі і значення держави у регулюванні розвитку економіки та зростанні добробуту суспільства. Становлення інституту державного фінансового контролю в Україні, яке відбувалося одночасно із процесом державотворення і формуванням соціально орієнтованої ринкової економіки, недостатність належної уваги до забезпечення ефективності системи державного фінансового контролю зумовили потребу в дослідженні цієї проблематики [4, с. 1].

Фінансовий моніторинг є важливою і дієвою формою державного фінансового контролю з метою запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму. Для України, в якій, за різними оцінками, масштаби тіньової економіки сягають від 30 до 70% ВВП, налагодження ефективної системи фінансового моніторингу є вкрай необхідним. Система державного фінансового моніторингу, з одного боку, має відповідати міжнародним вимогам, а з другого – максимально враховувати існуючу фінансову систему, соціально-економічні і культурні особливості, правові та правоохоронні традиції держави [5, с. 91].

Сьогодні актуальним є дослідження особливостей механізму діяльності суб'єктів фінансового моніторингу в країнах світу, що дозволить створити оптимальну національну модель фінансового моніторингу в Україні та протидії злочинності у цій сфері.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Аналіз світового досвіду протидії тіньовій економіці та вирішення багатогранних теоретико-методичних проблем щодо упередження загроз еконо-

мічній безпеці держави представлено у наукових працях учених і практиків О. Алімової, П. Андрушка, А. Базилюка, І. Бондаренка, А. Борисенкової, С. Буткевича, Е. Іванова, І. Коломійця, В. Кулагіної, В. Лисенка, І. Мазура, В. Микитенка, І. Моспаненка, В. Мунтіяна, В. Попової, А. Пономаренка, О. Рябченко, О. Турчинова, О. Черевка, Р. Фрея та інших дослідників.

Метою статті є дослідження зарубіжного досвіду функціонування системи фінансового моніторингу зарубіжних країн з метою протидії тінізації економіки в Україні.

Виклад основного матеріалу. Немає жодної країни у світі, де питання розвитку тіньової економіки не було б актуальним. Зростання рівня тіньової економіки в країнах світу є загальнопоширеною тенденцією (у середньому 6,2% на рік), але в Україні офіційно визнаний обсяг тінізації (до 60%) майже в 3 рази перевищує граничний рівень (20%), що створює реальну загрозу економічній безпеці держави. Так, з одного боку, надкритичний обсяг тіньової економіки унеможливорює стабільний розвиток суспільства, з іншого – тіньова складова підсилюється, коли держава не може регулювати процеси, що відбуваються в економіці, і створювати сприятливі умови для функціонування підприємництва. Якщо правове оформлення та державний захист відсутні або недостатні, то звичайні функції власності шукають захисту та реалізацію за межами правового поля, у тіньових структурах і кримінальних групуваннях [6].

Таким способом здійснюється охорона власності, стягуються борги й вирішуються спори у процесі привласнення-відчуження. В умовах нестабільності, криз, послаблення ролі державної влади тіньова економіка розвивається найбільш активно. Так, значна активізація процесів тінізації економіки припадає на період переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки. Це пов'язано з тим, що механізми централізованого управління послаблюються та не дозволяють здійснювати контролюючі функції на відповідному рівні, а їх місце намагаються зайняти нелегальні напівкримінальні структури. Навіть у розвинених країнах середній рівень обсягів тіньової економіки становить 16,4% ВВП, у країнах Азії – 26%, Південної та Північної Америки й країн Африки – 41% [7]. Проблема тінізації економіки особливо гостро дається взнаки в країнах, де відбуваються зміни соціально-економічних відносин. Найпоширенішими методами протидії тіньовій діяльності в розвинених країнах (США, Велика Британія, Канада, Австрія, Німеччина, Франція) є формування правового забезпечення й створення відповідних органів контролю для впровадження заходів спрощення процедур сплати податків і ліквідації причин, що змушують підприємців переводити свій бізнес у тінь.

Зарубіжний досвід організації фінансового моніторингу свідчить, що найбільш високий рівень такої організації та найжорсткіші умови покарання щодо порушення закону у сфері легалізації доходів сформовано у США [5, с. 91].

Першим кроком у протидії цьому явищу стало визнання наприкінці

1960-х років Конгресом США того, що готівка слугує важливим джерелом забезпечення кримінальної діяльності для організованої злочинності, тому в 1970 р. там було прийнято закон "Про звітність з готівкових та валютних операцій", який започаткував посилення боротьби державної системи з відмиванням злочинних доходів.

Аналіз чинного антилегалізаційного законодавства деяких країн дає підстави для визначення загального аспекту боротьби з відмиванням грошей – залучення до співпраці з правоохоронними структурами різних фінансових інститутів. Така співпраця передусім означає, що персонал фінансово-кредитних установ зобов'язується розпізнавати сумнівні угоди та повідомляти про них компетентні органи. А оскільки такі дії суперечать зобов'язанню зберігати банківську таємницю, то в багатьох країнах, які активно борються з відмиванням грошей, видаються нормативні акти, що врегульовують ці питання.

Аналізуючи законодавство інших країн з даної проблеми, слід зазначити, що Державний комітет фінансового моніторингу України (Держфінмоніторинг) посідає центральне місце у національній системі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Подібні організації діють у понад 100 країнах світу і мають загальноприйнятну назву – підрозділ фінансової розвідки (ПФР) – Financial Intelligence Units (FIU). Згідно з міжнародними стандартами Держфінмоніторинг України не є фінансовим чи контролюючим органом, він функціонує у взаємодії з фінансовим сектором та правоохоронними органами. Мета Держфінмоніторингу України – виконання координуючої ролі у сфері реалізації державної політики щодо протидії відмиванню "брудних" коштів та фінансуванню тероризму. Враховуючи, що відмивання доходів – це не лише дія, за яку передбачено кримінальну відповідальність, а й системна загроза для економічної, фінансової та національної безпеки України, розвиток національної системи протидії відмиванню злочинних доходів має бути покладено в основу Державної стратегії економічної безпеки держави.

Нині в Україні через значні розміри тіньової економіки та криміналізацію джерел доходів існує ринок з «відмивання» «брудних» грошей. При цьому розрізняють так зване «самовідмивання» та «професійне відмивання». "Самовідмивання" коштів – це процес, в якому суб'єкт, що скоїв злочин, самостійно займається подальшою легалізацією добутих доходів. "Професійне відмивання" коштів – це процес легалізації коштів, поставлений на професійну основу, тобто різновид злочинного бізнесу, що полягає у відмиванні отриманих злочинним шляхом коштів "клієнтів" за певну винагороду.

Як підтверджує міжнародний досвід боротьби з економічною злочинністю, для процесу "відмивання брудних грошей" характерні три етапи: розміщення, поєднання, розшарування.

Фінансовий моніторинг є сукупністю заходів щодо аналізу інформації про фінансові операції, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України. Розрізняють фінансовий моніторинг обов'яз-

ковий і внутрішній.

Обов'язковий фінансовий моніторинг має на меті регулювання економічних відносин у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом. Під обов'язковим фінансовим моніторингом розуміють "сукупність заходів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу щодо аналізу інформації про фінансові операції, яку надають суб'єкти первинного фінансового моніторингу, та заходів перевірки такої інформації згідно з чинним законодавством" [8].

Внутрішній фінансовий моніторинг – це діяльність суб'єктів первинного фінансового моніторингу з виявлення фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, та сумнівних фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією доходів.

Розрізняють основні (домінуючі) та допоміжні (супроводжувальні) корисливі злочини з використанням банківської системи, які створюють своєрідний кримінально-економічний ланцюг, доповнюють одні одних, є плацдармом скоєння подальших злочинів. Разом з персоналом, який планує і здійснює ці злочини, засобами їх здійснення, грошовими та валютними коштами, залученими для таких оборудок, створюється цілий технологічний процес економічної злочинності із застосуванням новітніх технологій та витончених методів зловживань, "неписаних законів", за якими відбувається відмивання "брудних" коштів і отримання кримінальних доходів.

Для успішної боротьби з цими злочинами потрібно особливу увагу приділяти відпрацюванню та нормативно-правовому утвердженню інституційних механізмів взаємодії учасників національної системи фінансового моніторингу на центральному й регіональному рівнях на засадах збалансованості процесу взаємодії як ключового критерію ефективності функціонування будь-якої системи [8].

Слід наголосити, що одним з дієвих інструментів детінізації у багатьох країнах світу є, насамперед, системи і механізми фінансового контролю за доходами протиправного походження. Так, наприклад: а) в Італії урядовим декретом введено заборону на розрахунки готівкою на крупні суми; б) в Німеччині введено обов'язкове декларування розрахунків з нерезидентами; в) в Японії обов'язковим є фінансовий моніторинг (фінансові установи зобов'язані повідомляти вповноважені державні органи про крупні фінансові операції). Поряд із цим у Німеччині повідомляти про підозрілі операції до органів фінансового моніторингу повинні не тільки банки та фінансові установи, а й адвокати, аудитори (наведено за даними з джерел [9; 10; 11; 12]).

Існує дві системи повідомлення: пізнього повідомлення, коли до органу фінансового моніторингу подається інформація про підозрілі операції, яка вже попередньо перевірена (у фінансових установах, банках), і раннього повідомлення, коли всі повідомлення від банків, фінансових установ тощо відразу передаються до органу фінансового моніторингу (така система діє в США). При системі раннього повідомлення значним недоліком є те, що ор-

гани фінансового моніторингу перевантажуються повідомленнями, які необхідно обробити. Так, у США у відділі по боротьбі з фінансовими злочинами при Міністерстві фінансів контролери розглядають близько 12 млн. фінансових операцій на рік і тільки 1% з них відносять до підозрілих.

Таким чином, і в Україні наразі робиться перший крок з визначення підозрілих фінансових операцій, їх кількісних і якісних ознак. Однак більшість країн світу мають спеціально уповноважені державні органи, наділені дійовими повноваженнями, правами та правовими засобами щодо виявлення ознак відмивання коштів, що мають злочинне походження. По-перше, це повноваження власного або спільного з правоохоронними органами розслідування – вони передбачають обов'язкове повідомлення про такі факти (FinCEN в США, NBI у Фінляндії, KOKRIM у Норвегії), а також при результаті їхньої перевірки із застосуванням широкого спектра нормативно-правових засобів та прикладного інструментарію (TRACFiN у Франції, MOT у Нідерландах, DAFI у Польщі, StIF-CFI у Бельгії) [12-15].

По-друге, запроваджено широкий інформаційний обмін когнітивно-інформаційними засобами зі слідчими органами, їхню інформаційну та прогностно-аналітичну підтримку під час розслідування конкретних фактів, водночас передача об'єктивних матеріалів до слідства за виявленими фактами окреслена чіткими ознаками та підставами, що є надійною перепоною для передачі матеріалу в угоду особистої або групової зацікавленості.

Достатньо гострим у країнах Євросоюзу є питання вилучення доходів, отриманих злочинним шляхом. Наприклад, за німецьким законодавством конфісковувані злочинні доходи до державного бюджету не надходять, якщо є хоча б один потерпілий. Можливості держави щодо отримання таких доходів вкрай обмежені. Так, зокрема, за результатами конфіскації майна, в Німеччині (за неофіційними даними) компенсація потерпілим становила 78%, держбюджет отримав 22%. Нині ця ситуація в Німеччині покращується у зв'язку зі скасуванням доміант, передбачених у положеннях статті Кримінально-процесуального кодексу, яка позбавляла державу можливості отримувати доходи від конфіскації (засвідчено за даними джерела [10]).

Значну увагу реалізації процесів щодо упередження загроз економічній безпеці держави та детінізації економіки приділяють державні корелянти у США. Там існує багато інституцій, які займаються і опікуються питаннями фінансового моніторингу, а за його результатами – упередженням і боротьбою з тіншовими операціями у різних секторах економіки. Це, зокрема: Тимчасова бригада з оцінювання масштабів операцій з легалізації кримінальних прибутків; Управління по боротьбі з незаконним обігом наркотиків; Федеральне Бюро Розслідувань; Рада Федеральної резервної системи; Відділ кримінальних розслідувань Податкового управління; Управління з контролю за цінними паперами і тарифами; Комісія з цінних паперів та бірж; Митна служба США; Правоохоронна мережа по боротьбі з фінансовими злочинами – FinCEN.

Міністерству фінансів США відведено провідну роль у боротьбі з тіншо-

вими фінансовими операціями та легалізацією доходів, отриманих нелегальним шляхом. При цьому Міністр фінансів США власно регулює діяльність та координує зусилля підпорядкованих організацій, притягує до цивільної відповідальності; встановлює вимоги щодо ведення обліку і подання звітності фінансовими установами або звільняє їх від покарання. Звіт про платежі готівкою на суму понад 10 тис. доларів США подається до органів фінансового моніторингу. За свідоме неподання звіту застосовується штраф до 25 тис. доларів США і/або п'ятирічне тюремне ув'язнення.

Буде об'єктивним визнати, що у США митною службою контролюється міжнародне переміщення валюти і грошово-кредитних документів на суму понад 10 тис. дол. США. Тим не менш, незважаючи на могутні структури, США за обсягами тіньової економіки у грошовому еквіваленті, за даними неофіційної статистики, є безперечними світовими «лідерами» (засвідчено за даними [11]).

Спільними зусиллями деяких країн були введені обмеження щодо банківської таємниці, обмежено відкриття анонімних рахунків на кшталт Sparbuch, деякі країни «офшорного» типу були змушені делібералізувати законодавство. Рівень тінізації економіки окремих країн світу після введення більш жорсткіших законів стосовно фінансового моніторингу, за даними Світового банку, дещо знизився, однак лишається все ж таки незначним. Слід зазначити, що світова фінансова криза 2009 р. призвела до росту рівня тінізації економік [12].

Основним нормативним актом у сфері протидії відмиванню коштів у Польщі є закон від 16 листопада 2000 р. «Про протидію відмиванню грошей та фінансуванню тероризму». Вчинення злочину щодо легалізації будь-яких активів, отриманих у незаконний спосіб, карається позбавленням волі від 6 місяців до 10 років, передбачається конфіскація майна. Нормативна сума моніторингу становить еквівалент 15 тис. євро [16].

В Іспанії основним нормативним актом у сфері протидії легалізації коштів, отриманих незаконно, є закон від 29 грудня 1993 р. № 19/1993 «Про певні заходи проти відмивання незаконних доходів». Уповноваженим органом Іспанії в системі державного фінансового моніторингу є Комісія з протидії відмиванню грошових коштів. Серед суб'єктів фінансового моніторингу слід зазначити аудиторів, бухгалтерів та податкових консультантів; організації, що здійснюють продаж антикваріату та предметів мистецтва. Суб'єкти фінансового моніторингу зобов'язані надавати інформацію підрозділу фінансової розвідки про операції у випадку, якщо вони пов'язані з передачею готівкових коштів, чеків або інших документів на пред'явника, а також про операції з резидентами офшорних юрисдикцій на суму, що перевищує 30 тис. євро. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства у сфері фінансового моніторингу в Іспанії складає від шести місяців до шести років позбавлення волі [5, с. 92-93].

При порушеннях обов'язків щодо виявлення незвичних операцій на фінансового посередника може бути накладено штраф на суму до 5% від його

установчого капіталу та позбавлення ліцензії на здійснення діяльності. Для фізичних осіб відповідальність може полягати не тільки в стягненні штрафу, а й в забороні займати визначені керуючі посади до 10 років [17, с. 72-73].

У Великобританії питаннями фінансового моніторингу опікується підрозділ фінансової розвідки Служба внутрішніх доходів NCIS/ECU [18; 5, с. 93], яка підпорядковується Міністерству фінансів Великобританії та взаємодіє з Національною службою кримінальної розвідки, Митно-акцизною службою, Бюро для боротьби із шахрайством, Службою національних розслідувань.

NCIS/ECU Великобританії займається питаннями протидії легалізації доходів, фінансування тероризму, злочинів у сфері грального бізнесу, шахрайств. Проте англійське законодавство забороняє передачу інформації про податкові правопорушення іншим державам. З 2005 р. в національній системі фінансового моніторингу Великобританії намітилися тенденції до посилення координації діяльності всіх учасників протидії легалізації доходів.

Для Франції характерною є адміністративна модель фінансового моніторингу, що визначається континентальною консервативністю та більш ліберальним характером. Вона не має законодавчо закріплених вимог щодо надання інформації про фінансові операції, якщо їх сума перевищує певну граничну межу, а критеріями дослідження операцій на сумнівність є вмотивована підозра щодо фінансових операцій, які мають ознаки легалізації доходів. У Франції спеціалізованим підрозділом фінансової розвідки є TRACFIN, який підпорядковується Міністерству економіки та фінансів і Міністерству бюджету й має засекречену діяльність. Головними принципами фінансового моніторингу в країні є: посилення банківської уваги, взаємодія з органами влади, спеціальна підготовка банківського персоналу. TRACFIN відіграє координаційну функцію між фінансовими органами країни.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що сьогодні в Україні боротьба з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму також, як і в більшості країн світу, розглядається як пріоритетний напрямок протидії організованій злочинності. Проте в Україні відсутня достатня нормативно-правова база для боротьби з цим небезпечним для держави явищем. Провідну роль у вирішенні цієї проблеми покликаний відігравати ефективний, неупереджений та своєчасний державний фінансовий моніторинг, систему якого варто будувати, спираючись на світовий досвід.

Бібліографічні посилання

1. Стратегічні пріоритети детінізації економіки України у системі економічної безпеки: макро- та мікрорівні : монографія / за ред. Черевка О. В. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2014. – 442 с.

2. Валютне регулювання та контроль // Необхідність боротьби з «брудними» грошима» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://posibniki.com.ua/post-71-vidmivannya-groshey-cherez-bankivsku-siste-mu-ta-viyavlennya-ioh>.

3. Бандурка О. М. Протидії тінізації економіки України / О. М. Бандурка // Сучасні проблеми фінансового моніторингу : зб. матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 квітня 2015 р.). – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Ексклюзив, 2015. – С. 3-6.
4. Піхоцький В. Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / Піхоцький Володимир Федорович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2015. – 40 с.
5. Моспаненко І. В. Світовий досвід організації системи державного фінансового моніторингу / І. В. Моспаненко, І. І. Бондаренко // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 230, т. 242. Державне управління / ред. : Л. П. Клименко, М. С. Іванов. – Миколаїв : МДГУ ім. П. Могили, 2014. – С. 91-94.
6. Прутська О. О., Юрчик І. Б. Заходи державної протидії тіньовій економічній діяльності в Україні / О. О. Прутська, І. Б. Юрчик [Електр. ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2009_5_1/55.pdf.
7. Кваша Т. Досвід окремих країн стосовно напрямів детінізації економіки / Т. Кваша, О. Попов // Науково-технічна інформація. – 2006. – № 2. – С. 10-15.
8. Живко З. Б., Ревак І. О., Живко М. О. Контрольно-ревізійна діяльність : навч. посібник. – К. : Алерта, 2012. – 496 с.
9. Мунтіян В. І. Економічна безпека України : монографія / В. І. Мунтіян. – К. : Вид-во НІСД при Президентові України, 1999. – 457 с.
10. The Financial Times, 09.06.2011 «Europe: Hidden economy».
11. European Security: a common security concept of the 27 WEU // WEU Council of Ministers. – Madrid, 1995, 14 November.
12. Онищенко С. В. Міжнародний досвід боротьби з тінізацією економіки в умовах глобалізації / С. В. Онищенко, І. Е. Лапінський // Ефективна економіка. – 2013. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_76.
13. Данилишин Б. М. Макросистемна еволюція української економіки : монографія / Данилишин Б. М., Микитенко В. В. – У 2-х т. – К. : РВПС України НАН України, Вид-во ЗАТ «Нічлава», 2008. – Т. 2. – 210 с.
14. Микитенко В. В. Економічна безпека промисловості: цільовий функціонал та технології управління : монографія / Микитенко В. В., Демешок О. О. / за наук. ред. докт. екон. наук, проф. Микитенко В. В. – Київ, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», МНТУ ім. академіка Юрія Бугая МОНмолодьспорту України, 2012. – 650 с.
15. Алімов О. М. Національна парадигма сталого розвитку України : препринт / О. М. Алімов, І. К. Бистряков, В. В. Микитенко, М. А. Хвесик та ін. / за заг. ред. д.т.н., проф. заслуженого діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К. : Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2012. – 72 с.
16. Ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. Oprzeczniw dzialani upraniuipienię dzyoraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1505 zrózn. zm.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.giif.wortalszkoleniowy.pl/witamy.html>.
17. Прошунин М. М. Зарубежные подразделения финансовой разведки: понятие и виды / М. М. Прошунин // Проблемы укрепления законности и правопорядка: наука, практика, тенденции : сб. науч. тр. – Вып. 2 / редкол. : В. М. Хомич [и др.] ; Науч.-практ. центр проблем укрепления законности и правопорядка Генеральной прокуратуры Респ. Беларусь. – Минск : БГУФК, 2009. – С. 70-77.
18. Офіційний сайт NCIS / ECU [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ncis.co.uk>.

Молчанов Д.В. Зарубежный опыт регулирования отношений в области финансового контроля и мониторинга с целью противодействия тенизации экономики. Проведен анализ особенностей организации системы государственного финансового мо-

ниторинга в зарубіжних країнах. Исследован зарубіжний досвід по нормативно-правовим і організаційним питанням забезпечення функціонування суб'єктів фінансового контролю і моніторингу з метою протидії тенізації економіки з наступним формуванням напрямків практичного застосування в сфері економічної безпеки України.

Ключевые слова: *фінансовий контроль і моніторинг, зарубіжний досвід, тенізація економіки, протидія.*

Molchanov D.V. Foreign experience of regulation of relations in financial control and monitoring to counteract economy shadowing. The article analyzes the features of the system of state financial monitoring in foreign countries. The foreign experience of legal and organizational functioning of financial control and monitoring to combating shadow economy, followed by the formation of areas of practical application in the field of economic security of Ukraine.

Keywords: *financial control and monitoring, international experience, shadow economy, counteraction.*

Надійшла до редакції 09.12.2016

Романов В.П.

здобувач

(Науково-дослідний інститут публічного права)

УДК 342.951 : 671 (043)

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОБІГУ ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ ТА КАМІННЯ

Висвітлено стан та основні недоліки вітчизняної системи адміністративно-деліктного забезпечення сфери обігу дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, причини та передумови тінізації ювелірної галузі, а також вироблено на цій основі конкретні правові та організаційні заходи, спрямовані на вдосконалення такої системи.

Ключові слова: *обіг, дорогоцінний метал, дорогоцінне каміння, адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, пробірний контроль, ювелірна галузь.*

Постановка проблеми. Дорогоцінні метали і дорогоцінне каміння є стратегічною сировиною, особливим видом матеріальних цінностей, предметом інвестицій, зручним інструментом банківських операцій, одночасно виконуючи монетарні функції та забезпечуючи економічний розвиток та стабільність держави. Тому економічно невиправдані їх втрати під час видобутку, виробництва, зберігання, використання, випробування завдають державі і суспільству значної шкоди. Від раціонального використання родовищ дорогоцінних копалин, золотого запасу, наявного державного фонду дорогоцінних металів і каміння залежить ефективний розвиток економіки країни, забезпечення її економічної незалежності та державного суверенітету. Водночас сфера обігу означених предметів становить багато суспільних ризиків різного